

Gənc tədqiqatçılar

HÜSEYN CAVID YARADICILIĞI MUSIQİDƏ

Aynur QULİYEVƏ

"Cavidin bütün yaradıcılığı, bütün fəaliyyəti Azərbaycan xalqının mədəniyyətini yüksəklərə qaldırmaqdan, xalqımızı azad, müstəqil etməkdən ibarət olubdur. O, həmişə öz iradəsi ilə yaşamış, öz iradəsinə, millətinə sadiq olubdur. Hüseyn Cavidin yaratdığı əsərlər Azərbaycan xalqının milli sərvətidir. Onlar bu gün üçün, gələcək nəsillər üçün dərslik kitablarıdır".

Heydər Əliyev

Ulu öndər Heydər Əliyevin Hüseyn Cavid haqqında dediyi bu sözlər (1) onun sənətkarlığını, Azərbaycan mədəniyyətindəki rolunu açıqlamaq üçün istiqamətverici əhəmiyyətə malikdir. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə 2019-cu ildə Hüseyn Cavid Azərbaycan Respublikasında əsərləri dövlət varidatı elan edilən müəlliflərin siyahısına daxil edilmişdir (2).

Hüseyn Cavid XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının parlaq simalarından biri olub, mədəniyyət tarixinə böyük şair, yazıçı və dramaturq kimi daxil olmuşdur. O, Azərbaycan ədəbiyyatında romantizm cərəyanının banilərindən biri olmuş, milli romantik şeirin və mənzum faciənin əsasını qoymuşdur. Hüseyn Cavidin yaradıcılığında dövrün ümumbəşəri, böyük ictimai-siyasi və mədəni əhəmiyyətə malik problemləri öz əksini tapmışdır. Hüseyn Cavidin poeziyası və dramaturgiyası üslub, yazı tərz, forma yeniliyi baxımından Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində yeni bir mərhələ yaratmış, həmçinin, milli teatr mədəniyyətinin inkişafına qüvvətli təsir göstərmiş, tədqiqatçılar tərəfindən "Cavid teatr" kimi səciyyələndirilmişdir.

Hüseyn Cavidin (Hüseyn Abdulla oğlu Rəsizadə) həyat və yaradıcılıq yoluna nəzər saldıqda, onun nə qədər çətin olduğunu izləyirik. Hüseyn Cavid 1882-ci il oktyabrın 24-də Naxçıvanda ruhani ailəsində anadan olmuşdur. İlk təhsilini Naxçıvanda molla məktəbində almış, sonra təhsilini Azərbaycanın görkəmli pedaqoqlarından biri olan Məmməd Tağı Sidiqinin "Məktəbi-tərbiyə" adlı yeni üsullu məktəbində davam

etdirmişdir. 1899-1903-cü illərdə Təbrizin "Talibiyyə" mədrəsəsində, daha sonra İstanbul Universitetinin ədəbiyyat şöbəsində mükəmməl təhsil almışdır. Təhsilini bitirdikdən sonra o, Naxçıvanda, Gəncədə və Tiflisdə, 1915-ci ildən isə Bakıda müəllim kimi fəaliyyət göstərmişdir.

Artıq həmin illərdən o, yaradıcılığa başlamış, əvvəlcə lirik şeirlər müəllifi kimi, daha sonralar isə dramaturq kimi tanınmışdır. Onun "Keçmiş günlər" adlı ilk şeirlər kitabı 1913-cü ildə çap olunmuşdur. Sonrakı illərdə onun "Şeyx Sənən", "İblis", "Peyğəmbər", "Topal Teymur", "Səyavuş", "Xəyyam" kimi fəlsəfi və tarixi faciələri, "Ana", "Knyaz", "Afət", "Şeyda" və s. dramları, poemaları, pyesləri yaranmışdır. Hüseyn Cavidin dram əsərləri 1920-30-cu illərdə Azərbaycan teatrlarının səhnəsində oynanılaraq, müəllifinə böyük şöhrət gətirmişdir.

Totalitar Sovet rejiminin repressiyası Hüseyn Cavidə öz burulğanına almışdır. O, 1938-ci ildə "millətçi burjuva şairi", "əks-inqilabçı", "müsavatçı", "pantürkist" kimi ittihamlarla günahlandırılıb, həbs edilir və Sibərə sürgün olunur. 1941-ci ildə Hüseyn Cavid sürgündə vəfat edərək, İrkutsk vilayətinin Tayşet rayonunda dəfn olunmuşdur. 1956-cı ildə Hüseyn Cavid bəraət almışdır. 1982-ci ildə o dövrdə Azərbaycana rəhbərlik edən Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə İrkutsk vilayətindən Hüseyn Cavidin məzarının tapılması, cənazəsinin qalıqlarının Azərbaycana gətirilməsi ilə bağlı tarixi bir qərar qəbul edilmiş və tez bir zamanda həyata keçirilmişdir. Hüseyn Cavidin nəşi

İrkutskdan Moskvaya, Bakıya və daha sonra Naxçıvana gətirilərək, burada evinin yanında dəfn olunmuşdur. Hüseyn Cavidin məzarı üstündə möhtəşəm məqbərə ucaldılmışdır. Həmin məqbərədə Cavidlər ailəsi - Hüseyn Cavid, onun həyat yoldaşı Müşkünəz Cavid, oğlu Ərtəğrul Cavid, qızı Turan Cavid əbədiyyətə qovuşmuşdur.

Vaxtilə Hüseyn Cavidin Naxçıvanda və Bakıda yaşadığı evlər muzeyə çevrilmişdir. Bakıdakı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası nəzdində Hüseyn Cavid muzeyi elmi-tədqiqat və mədəniyyət mərkəzi kimi fəaliyyət göstərərək, Hüseyn Cavidin adının yaşadılması, yaradıcılığının təbliği və tədqiqi istiqamətində çox işlər görür. Muzeyin ərəşə gətirdiyi nəşrlər - Hüseyn Cavidin əsərlərinin çoxcildliyi, şairin yaradıcılığına həsr olunmuş tədqiqatlar bunu deməyə əsas verir. Xüsusilə son illərdə "Cavidşünaslıq" toplusunun 10 cildliyinin hazırlanması böyük bir hadisədir. Bu nəşrə Hüseyn Cavid şəxsiyyəti və yaradıcılığı haqqında 1912-1994-cü illərdə çap olunmuş məqalə, resenziya, mühakimə və müzakirə mətnləri, şeirlər və s. daxil edilmişdir ki, bu da dəyərli bir mənbə kimi cavidşünaslığın gələcək inkişafında mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Son illərdə Hüseyn Cavidin əsərlərindən ibarət bir sıra nəşrlər də muzey tərəfindən hazırlanmışdır. Bunlardan: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin "Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" sərəncamı ilə nəşr olunan "Hüseyn Cavid. Əsərləri. 5 cildə" külliyyatı (2005), "Hüseyn Cavid əsərləri 5 cildə" külliyyatının təkrar nəşri (2007), "Hüseyn Cavid. Əsərləri" (şeirlər və poema, 2005), "Hüseyn Cavid: həyat və sənət yolu" (Bibliografik göstərici-2006), "Məhəbbət-dir ən böyük din" seçmə şeirləri fransız dilində (2007), "Cavid hikməti - Seçmə aforizmlər" (2008), "Cavid hikməti - seçmə aforizmlər" (miniatür kitab, 2010), Hüseyn Cavid və Abdulla Şaiq "Ədəbiyyat dərsləri" (2010), Hüseyn Cavid "Topal Teymur" (2010), H. Cavidin "Şeyda" dramı 10 dildə (rus, ingilis, fransız, yunan dillərində - 2012, alman, çex, polyak, belarus, bolqar, ukrayna dillərində - 2013), Hüseyn Cavidin "Şeyx Sənən" əsəri fars dilində, H. Cavidin əsərlərindən seçmə aforizmlər fars əlifbasında kitablarını göstərmək olar.

Hüseyn Cavidin anadan olmasının 125 illiyinə həsr edilmiş "Hüseyn Cavid irsi və müasir dövr" (2007), "Hüseyn Cavid yaradıcılığı çağdaş təfəkkür işığında" Beynəlxalq elmi konfransın materialları (H. Cavid-130, 2012), "Türk dünyasını işıqlandıranlar: Mehmet Akif Ersoy, Hüseyn Cavid" Beynəlxalq elmi konfransın materialları (2013) da muzeyin nəşrləri sırasındadır.

Son illərdə Hüseyn Cavidə həsr olunmuş tədqiqat əsərlərindən Gülbəniz Babaxanlının "Heydər Əliyev və Hüseyn Cavid", "Azərbaycan ədəbi fikri və Hüseyn Cavid" (2013), Timuçin Şirvanlıyevinin "Hüseyn Cavid: ideal həqiqət axtarışı" (2013) monoqrafiyalarını qeyd etmək olar.

Muzeyin nəşrləri sırasında musiqi ilə bağlı kitablar və albomlar da vardır: "Sözləri Hüseyn Cavidindir" adlı

mahnı albomu (2012), Ərtəğrul Cavidin musiqi əsərlərindən ibarət CD və DVD diskler bu qəbildəndir.

Hüseyn Cavidin lirik şeirləri, səhnə əsərləri hər zaman musiqiçilərin, bəstəkarların diqqətini cəlb etmişdir. Hüseyn Cavidin əsərləri əsasında vokal əsərlər, musiqili-səhnə əsərləri, instrumental əsərlər yaranmışdır. Hüseyn Cavidin yaradıcılığı əsasında musiqi əsərlərinin yaranması tarixi şairin yaradıcılığı ilə bağlı bir neçə dövrü əhatə edir.

Birinci dövr kimi 1910 - 1930-cu illəri göstərə bilərik. Bu dövr şairin pedaqoji və ədəbiyyat sahəsində fəaliyyət göstərdiyi, sənətkarlarla, musiqiçilərlə canlı ünsiyyət dövrü idi. Həmin dövrdə onu Üzeyir Hacıbəyli, Müslüm Maqomayev, Seyid Şuşinski və digər musiqi xadimləri ilə dostluq əlaqələri bağlayırdı. Hüseyn Cavidin lirik şeirlərini Seyid Şuşinski çox bəyənərək, onları muğamlarda ifa edirdi. Ruhən Üzeyir Hacıbəyli və Müslüm Maqomayevlə yaxın olan Hüseyn Cavid yaradıcılıq planlarını, eləcə də musiqi həyatındakı yenilikləri və problemləri müzakirə edirdi.

Hüseyn Cavidin əsərlərinin səhnə həyatı o dövrdə geniş əks-səda doğururdu. Teatrşünas İlham Rəhimlinin "Azərbaycan teatr tarixi" kitabında belə bir fakt diqqət cəlb edir: "1920-ci ilin ən böyük teatr hadisəsi Hüseyn Cavidin əsərlərinin repertuara ayaq açmasıdır. Abbasmirzə Şərifzadənin quruluş verdiyi "İblis" faciəsinin premyerası dekabrın 21-də olub. Əsas rolları Abbasmirzə Şərifzadə (İblis), Kazım Ziya (Vasif), Rza Təhməsi, Mirseyfəddin Kirmanşahlı (Arif), Rza Darablı (İbn Yəmin), Şura Olenskaya (Xavər), Məhəmmədağlı Bağırzadə (İxtiyar), Rüstəm Kazımov (Elxan), Möhsün Sənəni (Zabit) ifa ediblər. "İblis" tamaşası ilə Milli Dram Teatrında poetik teatrın təməli qoyulub" (3, s. 89).

İ. Rəhimlinin kitabında göstərilən digər bir fakt: "Teatrın 1921-ci ildəki ən maraqlı və bitkin yaradıcılıq işi Hüseyn Cavidin "Şeyx Sənən" məhəbbət faciəsinin səhnə təfsiri idi. Cavidin Milli Dram Teatrında tamaşaya qoyulan ikinci səhnə əsərinin quruluşunu rejissor Abbasmirzə Şərifzadə vermişdi. Tamaşanın premyerası noyabr ayının 11-də göstərilib. Tamaşada əsas rolları Abbasmirzə Şərifzadə və Rza Darablı (Şeyx Sənən), Yeva Olenskaya (Xumar - Tamara), Nataliya Lizma (Nina), Məhəmmədhasən Atamalibəyov (Platon), Kazım Ziya (Divanə Dərviş), İsmayıl Hidayətzadə (Anton), Ələkbər Hüseynzadə (Serqo), Mərzipe Davudova (Əzra), Yunis Nərimanov (Özdəmir) oynayıblar (3, s. 100). Kitabda Hüseyn Cavidin 1920-ci illərdə tamaşaya qoyulmuş digər əsərləri haqqında da məlumat vardır: "Afət" (14 aprel. Rejissor Abbasmirzə Şərifzadə. Afət - Şura Olenskaya, Ərtəğrul - Abbasmirzə Şərifzadə), "Uçurum" (2 iyun. Rejissor Aleksandr İvanov. Gövərçin-Məxfurə Yemakova, Cəlal - Abbasmirzə Şərifzadə), "Şeyda" (15 dekabr. Rejissor Aleksandr İvanov. Məcid Əfəndi-İbrahim Azəri, Şeyda - Kazım Ziya və Abbasmirzə Şərifzadə) və s. 1920-30-cu illərdə Hüseyn Cavidin "Maral", "İblis", "Şeyx Sənən", "Knyaz" əsərləri Gəncə dram teatrında da tamaşaya qoyulub.

Təbii ki, bu tamaşaların hazırlanmasında musiqi müşayiəti də vacib məsələlərdən biri idi. Lakin həmin vaxt teatr tamaşaları xüsusi olaraq yazılmış bəstəkar musiqisi ilə deyil, əsasən musiqi ifaçılarının səsləndirdikləri muğam, mahnı və rəqslərlə müşayiət olunurdu. Bəzən teatr tərəfindən tamaşanı müşayiət etmək üçün avropa alətlərindən ibarət ansamblar da dəvət olunur və onlar repertuarda olan əsərləri ifa edirdilər ki, bu da çox zaman səhnə hadisələri ilə bağlı olurdu.

Hüseyn Cavid daxilin zəngin musiqi duyumuna malik bir sənətkar olmuşdur və onun əsərlərində müəyyən musiqi səhnələrinin təsviri öz əksini tapmışdır. Məsələn, "Şeyx Sənan" əsərində göstərilən bir neçə cəhət - gürcü xalq mahnı və rəqslərinin ifası, Kor ərəbin "Hicaz" muğamı üstündə oxuması kimi qeydlər müəllif tərəfindən musiqi tərtibatının müəyyənləşdirilməsinə işarə edir. Bu kimi cəhətlər onun digər əsərlərində də öz əksini tapmışdır.

Bu dövrdə diqqəti cəlb edən faktlardan biri Hüseyn Cavidin oğlu Ərtoğrul Cavidin musiqi sənətinə gəlişi, öz yaradıcılığında Hüseyn Cavid poeziyasına müraciəti ilə bağlıdır.

Ərtoğrul Cavid qısa bir ömür yaşamışdır. O, 1919-cu ildə Bakıda anadan olmuşdur. Uşaqlıqdan poeziya və musiqi mühitində böyüyən Ərtoğrul Cavid əvvəlcə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunu fərqlənən diplomu ilə bitirmiş, daha sonra Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında təhsil almışdır. Üzeyir Hacıbəylinin sinfində bu dahiyanə şəxsiyyətlə yaxından təması onun bəstəkar kimi yetişməsinə təkan vermişdir. O, gənc yaşlarından poeziyaya və musiqiyə meyl etmiş, yaradıcılıq fəaliyyəti ilə musiqi və ədəbiyyat sahəsində xidmətləri ilə tanınmışdır. 1939-1941-ci illərdə Konservatoriyanın nəzdində Bülbülün rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən "Xalq musiqisinin elmi tədqiqatı kabineti"ndə çalışmışdır. Burada o, musiqi folkloru nümunələrinin toplanmasında iştirak etmiş, Azərbaycan xalq mahnılarını nota salmış, Avropa və rus bəstəkarlarının ayrıca notlar şəklində çap olunmuş romans və mahnılarını Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. Həmçinin, o, elmi-tədqiqat kabinetinin arxivində toplanmış bir çox aşıq dastanlarının əlyazmalarını redaktə etmiş, rəy və şərhlər yazmışdır. Ərtoğrul Cavidin qısa tarixi zaman ərzində Elmi-tədqiqat musiqi kabinetində apardığı tədqiqat işləri Hüseyn Cavid muzeyinin nəşri olan 10 cilddən ibarət "Azərbaycan qeyri-maddi mədəniyyət abidələri və Ərtoğrul Cavid" (2011) çoxcildliyində toplanmışdır.

Ərtoğrul Cavid 1941-1942-ci illərdə konservatoriyanın nəzdindəki musiqi məktəbində də dərs demişdir. O, 1942-ci ildə cəbhəyə çağırılmış, 1943-cü ildə Naxçıvanda ağır xəstəlikdən vəfat etmişdir.

Ərtoğrul Cavidin qısa bir yaradıcılıq dövrü ərzində yazdığı bir sıra şeirləri, musiqi əsərləri, rəsmləri Hüseyn Cavidin ev-muzeyində saxlanılır. Bunların arasındakı not əlyazmalarında bir sıra tamamlanmış əsərlər vardır: fortepiano üçün "9 variasiya" Ərtoğrul Cavid tərəfindən müəllimi Üzeyir Hacıbəyliyə ithaf olunub. Nizamınin qəzəlinə "Sevgili yar gəlmiş idi", Nigar Rəfibəylinin

sözlərinə "Eşq olsun", Türkmən şairi Kəminənin sözlərinə "Leylanın vəsfi", Tahir Rəsizadənin sözlərinə "Səninlə olaydım" vokal əsərlərini də qeyd etməliyik. Böyük Vətən müharibəsinin ilk illərində (1941-1942) o, "Sərhəddən məktub" simfonik balladasını və bir neçə marş bəstələmişdir. Lakin onun üzərində çalışdığı "Şeyx Sənan", "Məhsəti" operaları və bir sıra kamera-instrumental əsərləri yarınçıq qalmışdır. Göründüyü kimi, Ərtoğrul Cavid atası Hüseyn Cavidin yaradıcılığına da müraciət etmişdir. Onun "Şeyx Sənan" operası natamam qalsa da, bunu professional musiqi yaradıcılığında Hüseyn Cavidin əsəri əsasında bəstələnməmiş ilk əsərlərdən biri hesab etmək olar.

Hüseyn Cavidin yaradıcılığı əsasında musiqi əsərlərinin yaranmasının ikinci dövrü 1950-ci illərin sonu - 1970-ci illəri əhatə edir. Bu dövr Hüseyn Cavidin bəraətindən sonra onun yaradıcılığına artan maraqla bağlıdır. Həmin illərdə Azərbaycan teatrının səhnəsində Hüseyn Cavidin dram əsərlərinin yeni tamaşaları hazırlanırdı. Həmin tamaşalara musiqi yazmaq üçün peşəkar bəstəkarlar dəvət olunur. Bu da bəstəkar yaradıcılığında Hüseyn Cavid poeziyasının vəhdətindən yaranan bir sıra yaddaqalan musiqi əsərlərinin meydana gəlməsinə zəmin yaradır. Bunlardan ən parlaq nümunə kimi görkəmli bəstəkar Fikrət Əmirovun Hüseyn Cavidin "Şeyx Sənan" dramına yazdığı musiqini və həmin tamaşadan dillər əzbərinə çevrilmiş "Kor ərəbin mahnısı"nı göstərə bilərik. Hüseyn Cavidin "Şeyx Sənan" dramı 1956-cı ildə Azərbaycan Akademik Milli Dram Teatrının səhnəsində rejissorlar Ədil İsgəndərov və Ələsgər Şərifov tərəfindən tamaşaya hazırlanıb və uzun müddət teatrın repertuarında oynanılıb.

1970-ci ildə isə Hüseyn Cavidin "Xəyyam" dramı Azərbaycan Akademik Dram Teatrının səhnəsində qoyulub. Quruluşçu rejissor Mehdi Məmmədov, rəssam Elçin Aslanov, bəstəkar Cahangir Cahangirov. "İlk dəfə tamaşaya qoyulan mənəm faciənin lirik-romantik vüseti Həsən Turabovla Mehdi Məmmədovun (Xəyyam), Şəfiqə Məmmədovanın (Sevda), fəlsəfi-psixoloji dramatik Səməndər Rzayevin (Xacə Nizam) və Hamlet Xanızadənin (Rəmzi) oyunlarında təcəssüm tapmışdı" (3, s. 156).

Göründüyü kimi, 1950-1970-ci illər dövründə Hüseyn Cavidin yaradıcılığına müraciət Fikrət Əmirov, Cahangir Cahangirov kimi bəstəkarların teatr musiqisi sahəsindəki fəaliyyəti ilə bağlı olmuşdur.

Hüseyn Cavidin yaradıcılığına bəstəkar müraciətinin üçüncü dövrü isə 1980-ci illərin əvvəllərindən başlayaraq, bu günə kimi davam edir. Bu da artıq qeyd etdiyimiz tarixi hadisə - Hüseyn Cavidin nəşinin uzaq Sibirdən Azərbaycana gətirilməsi, onun Naxçıvanda toprağa tapşırılması və bu ərəfədə Hüseyn Cavidin 100 illik yubileyinin qeyd olunması ilə bağlıdır. Bu dövrdə müxtəlif janrlı çoxsaylı əsərlər meydana gəlmişdir.

Hüseyn Cavid yaradıcılığına müraciət olunan bəstəkar əsərlərində üç istiqamət özünü göstərir: birincisi, Hüseyn Cavidin poeziyası əsasında yazılmış əsərlər; ikincisi, Hüseyn Cavidin dram tamaşalarına yazılmış musiqi; üçüncüsü, şairin obrazının təcəssümü ilə bağlı əsərlər. Bu istiqamətləri xarakterizə edərkən,

qeyd etməliyik ki, Hüseyn Cavidin sözləri əsasında bir sıra vokal-instrumental və xor əsərləri, mahnı və romansları yaranmışdır. Bunlardan Cahangir Cahangirovun "Hüseyn Cavid" oratoriyasını (1984) göstərmək olar. Bəstəkar Hüseyn Cavidin sözləri əsasında solistlər, xor və simfonik orkestr üçün iri həcmli silsilə əsər yaratmışdır.

Bəstəkar Yaşar Xəlilov Hüseyn Cavidin əsəri əsasında "İblis" operasının müəllifidir (2014-2018). Eyni zamanda, Hüseyn Cavidin sözlərinə əsaslanan mahnı və romanslardan Yaşar Xəlilovun "Çoban türküsü", "Bizim ellər", "Göyərçinim" mahnılarını qeyd etmək olar.

2012-ci ildə Hüseyn Cavidin ev-muzeyinin nəşri olan "Sözleri Hüseyn Cavidindir" adlı mahnı albomuna (tərtibçi: Gülbəniz Babaxanlı)

Hüseyn Cavidin sözlərinə yazılmış 20 mahnı daxil edilmişdir.

Hüseyn Cavidin dram tamaşalarına yazılmış musiqi bir çox bəstəkarların yaradıcılığında rast gəlinir. Belə ki, hər bir teatrın səhnəsində tamaşa hazırlanarkən, rejissorlar tərəfindən əsərin qayəsinə uyğun musiqi tərtibatını işləmək üçün bəstəkarlar dəvət olunur. Məsələn, "Şeyx Sənan" faciəsi bir neçə teatrda müxtəlif rejissorların quruluşunda səhnələşdirilmişdir. Bu tamaşalara ayrı-ayrı bəstəkarlar musiqi yazıblar. "Şeyx Sənan" tamaşası Azərbaycan Dövlət Rus Dram Teatrında 1983-cü ildə tamaşaya qoyulmuşdur. Bu tamaşanın rejissoru Cənnət Səlimova olmuşdur. 2015-ci ildə "Şeyx Sənan" tamaşası Azərbaycan Gənc Tamaşaçılar Teatrının səhnəsində qoyulmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. www.huseyncavid.az Hüseyn Cavidin ev-muzeyinin rəsmi saytı.
2. "Əsərlərin dövlət varidatı elan edilməsi Qaydaları"nın və "Əsərləri dövlət varidatı elan edilən müəlliflərin və dövlət varidatı elan edilən filmlərin Siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 7 may 2019-cu il tarixli, 211 nömrəli Qərarı" (azərb.). cabmin.gov.az (11 may 2019).
3. Rəhimli İ. Azərbaycan teatr tarixi. Bakı, Çarşıoğlu, 446 s.

Творчество Гусейн Джавида в музыке

Статья посвящена творчеству выдающегося азербайджанского поэта XX века Гусейна Джавида. Автор поэтапно рассматривает творчество поэта в контексте музыкального воплощения стихотворных и драматических произведений. На основе поэтического творчества Гусейна Джавида азербайджанскими композиторами созданы множество произведений в различных жанрах – песни и романсы, музыка к драматическим спектаклям, оратория, симфония, сюиты для оркестра народных инструментов.

Ключевые слова: поэт, музыка, песня, оратория, симфония.

The art of Huseyn Javid in music

The article is dedicated to the work of the outstanding Azerbaijani poet of the twentieth century, Huseyn Javid. The author gradually considers the work of the poet in the context of the musical embodiment of poetic and dramatic works. Based on the poetry of Huseyn Javid, Azerbaijani composers have created many works in various genres - songs and romances, music for dramatic performances, an oratorio, a symphony, suites for an orchestra of folk instruments.

Keywords: poet, music, song, oratorio, symphony.